

Del 107 *Orsamålets abc*

Midsommar i Orsa handlar inte bara om dans runt midsommarstången. Här finns ju också en fin gammal tradition med terränglöpning på självaste midsommarafton: *Orsakajt'n*. Sedan några år finns det också en klass för mountainbike. Den har fått det fyndiga namnet *Orsabajk'n*. Bakgrunden till dessa konstiga ord finns naturligtvis i orsamålet.

Kajta betyder 'springa' och är förstås släkt med det svenska ordet *kuta*. Man kan t.ex. *kajt i köpp* (springa i kapp). Några användbara gamla uttryck är *o kajtör i gardöma* (hon springer i gårdarna) och *nu ar-o kajtt fro si* (nu har hon sprungit från sig; hon har lugnat ner sig nu).

Substantivet *kajt* betyder egentligen 'språng' eller 'hopp'. Några exempel:

änn to jänn kajt (han gjorde ett språng),
o to kajt'n (hon satte fart, gav sig iväg),
äst'n kajtt i kajt'n (hästen galopperade),
äst'n kâm i tånände kajt'n (hästen kom i full galopp);
tåna betyder springa eller galoppa).

Apostrofen i *kajt'n* betyder att ordet ska uttalas som om det fanns en vokal före 'n'. Jämför svenskans *vatten* och orsamålets *watt'n*. Vi skriver också *äst'n*, *bil'n* och *kall'n*.

Att orsamålet har en hel del gemensamt med engelskan är välkänt. Ett exempel är att långt *i* uttalas *aj*, som i engelskans *white* och orsamålets *wajt*. (Att spelmannen Nicke brukar

underteckna sina mejl med *Najk* är ytterligare ett exempel.) Så att *bike* blir *bajk* på orsamål är ganska självklart. (Och en *mountainbike* borde kunna kallas för *bjar-bajk*.) Ändå är det något som inte stämmer med min språkkänsla när jag läser ordet *orsabajk'n*. Varför passar det inte med en apostrof här? Ett svar får man när man jämför med ett ord som rimmar på *bajk*. "Spik" heter på orsamål *spajk*. Och "spiken" heter ju inte *spajk'n* utan *spajtjön* (eftersom *k* förmjukas till *tj*, när det följs av en ändelse.) Det skulle alltså egentligen heta "*Orsabajtjön*" (eller rentav "*Ossbajtjön*"). Men det skulle dels se väldigt konstigt ut och dels inte anknyta så fint till *orsakajt'n*.

Jag vill verkligen betona att mitt inlägg bara är en språklig fundering, och inte alls någon kritik till namnet på cykeltävlingen!

Sjässum
Eva Olander

PS. Karin har för övrigt några namnförslag till *Orsakajt'n*s rullatorklass: *Orsalajt'n* eller *Orsaklajt'n*.

